

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 4/2003 vp

Hallituksen toimenpidekertomus vuodelta 2002

Perustuslakivaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 6 päivänä toukokuuta 2003 lähettäessään hallituksen toimenpidekertomuksen vuodelta 2002 (K 4/2003 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi perustuslakivaliokuntaan samalla määrännyt, että maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava asiasta lausunto perustuslakivaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- metsäneuvos Jouko Paloniemi ja eläinlääkintöylitarkastaja Jaana Mikkola, maa- ja metsätalousministeriö.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleistä

Maa- ja metsätalousvaliokunta rajaa lausunnon kertomuksen sellaisten lausumien käsittelemiseen, joiden poistamista kertomuksesta valiokunta esittää.

Yksityiskohtaiset kannanotot

Eläinsuojelulaki

(HE 36/1995 vp, maa- ja metsätalousvaliokunta)

1) Eduskunta edellytti 5.3.1996, että maa- ja metsätalousministeriö seuraa tarkoin turkistarhauksessa tapahtuvia muutoksia ja laatii tilanteen niin vaatiessa tarvittavat säädösmuutokset.

2) Eduskunta edellytti, että uutta eläinsuojelulakia toimeenpantaessa kielletään munivien kanojen pitäminen munitustarkoituksessa hä-

keissä 1 päivästä tammikuuta 2005 lukien, ellei EU:ssa tai Pohjoismaissa vallitseva käytäntö puolla pidempää siirtymäaikaa. Mikäli EU-lainsäädäntö kieltää häkkikanaloiden käytön aikaisemmin, tulee näin menetellä Suomessakin. Investointituet tulee suunnata vaihtoehtoisia tuotantotapoja edistävällä tavalla.

3) Eduskunta edellytti, että ennen asetuksen antamista maa- ja metsätalousministeriö toimittaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvityksen mikrosirun käytöstä eläinten merkitsemisessä ja tunnistamisessa ja siihen liittyvistä mahdollisista haittavaikutuksista.

4) Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, millaista säädöspohjaa tuotantoeläinten pitoon liittyvän valvonnan järjestäminen omavontasuunnitelman avulla suurehkoissa eläintenpitoyksiköissä vaatii ja mitä siitä seuraa, sekä saattaa esityksensä säädöstason sitä vaatiessa eduskunnan käsiteltäväksi.

Kannanotto

1) Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että turkiseläinten pidolle asetetuista yksityiskohtaisista hyvinvointivaatimuksista on säädetty 1.9.1999 voimaan tulleella maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä, joka sisältää Euroopan neuvoston tuotantoeläinten suojelua koskevan sopimuksen asettamat turkiseläinten pitoa koskevat eläinsuojelumääräykset. Turkiseläimiä koskevien eläinsuojeluvaatimusten noudattamista tarhoilla on selvitetty vuodesta 2000 lähtien tarkastamalla 5–10 prosenttia kaikista maamme tarhoista vuosittain. Tarvittaessa eläinsuojeluviranomaiset ovat ryhtyneet eläinsuojelulaissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin asioiden saattamiseksi lainsäädännön edellyttämälle tasolle. Vastaava määrä tarkastuksia tullaan suorittamaan jatkossakin vuosittain. Komissiolla on lisäksi tarkoitus tulevaisuudessa antaa ehdotus turkiseläinten pitoa koskevaksi uudeksi direktiiviksi. — Valiokunta katsoo, että lausuma voidaan poistaa kertomuksesta, painottaen kuitenkin sitä, että lausuman kannanotot tulee vastaisuudessaakin ottaa huomioon.

2) Kertomuksesta käy ilmi, että eläinsuojelusetusta on muutettu siten, että elintarvikkeeksi tarkoitettuja munia munivia kanoja ei saa 1.1.2012 lähtien pitää varustelemattomassa häkissä eikä uusia varustelemattomia häkkejä saa enää ottaa käyttöön 1.1.2003 jälkeen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että vuodesta 2012 lähtien munivia kanoja on pidettävä joko lattiakanalassa tai sellaisessa varustellussa häkissä, jossa kanalla on mahdollisuus istua orrella, munia pesään samoin kuin kuopia pehkuu ja jossa sillä on tilaa vähintään 750 cm² nykyisen 550 cm²:n sijaan. Myös investointitukia on suunnattu vaihtoehtoisia pitomuotoja edistävällä tavalla. — Valiokunta katsoo, että lausuma voidaan poistaa kertomuksesta, painottaen kuitenkin sitä, että lausumasta ilmenevät kannanotot tulee vastaisuudessakin ottaa huomioon.

3) Kertomuksesta käy ilmi, että maa- ja metsätalousministeriö on 27.5.1996 toimittanut

maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvityksen mikrosirun käytöstä sekä siihen liittyvistä mahdollisista haittavaikutuksista. Eläinsuojeluasetuksen 23 §:ssä, joka on annettu 7.6.1996, säädetään niistä eläinlajikohtaisista toimenpiteistä, joita eläimelle saa suorittaa. Näitä toimenpiteitä ovat muun muassa eläinten merkitseminen mikrosirulla pätevän henkilön suorittamana. — Valiokunta katsoo, että lausuma voidaan poistaa.

4) Kertomuksessa on todettu, että maa- ja metsätalousministeriön vuonna 1999 asettama kansallisen terveydenhuoltojärjestelmän luomista selvittänyt työryhmä esitti mietinnössään, että eläinten hyvinvointia koskevat asiat sisällytetään uuteen koko maan kattavaan terveydenhuoltojärjestelmään. Valiokunnalle on lisäksi tuotu esiin, että kyseinen eläintautien ennaltaehkäisyyn, eläinten hyvinvoinnin edistämiseen ja lääkkeiden käytön vähentämiseen tähtäävä vapaaehtoinen järjestelmä perustuu tilan ja eläinlääkärin välillä tehtäviin terveydenhuoltosopimuksiin. Terveydenhuoltokäyntien yhteydessä tuottaja ja eläinlääkäri käyvät yhdessä järjestelmällisesti lävitse tilan eläinten terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavat tekijät. Terveydenhuoltoon liittyvästä neuvonnasta tuottaja saa tietoa siitä, kuinka tuotannon eri osatekijöitä tulisi tarkkailla ja kehittää. Hanke toteutetaan elinkeinon ja viranomaisten yhteistyöllä. Päätuotantosuuntien kansallisen tason vaatimuksista on jo sovittu ja sikataloudessa on edetty perustamaan tietojärjestelmää hankkeen tueksi. Eläinlääkäreiden terveydenhuoltokoulutus on aloitettu, ja suunnitelmat tuottajille annettavasta koulutuksesta valmistuvat kuluvan vuoden aikana. Tavoitteena on, että koko maassa yhteinen, standardisoitu terveydenhuoltojärjestelmä on kattavasti tarjolla karjatiloiilla koko maassa vuonna 2006. Täten eläinten hyvinvoinnin omavalvonnan on katsottu toteutuvan kansallisen terveydenhuoltojärjestelmän kautta. — Valiokunta katsoo, että lausuma voidaan poistaa, painottaen kuitenkin sitä, että järjestelmä tulee luoda edellä esitetyn aikataulun mukaisesti.

Metsälaki ja laki kestävän metsätalouden rahoituksesta

(HE 63/1996 vp, maa- ja metsätalousvaliokunta)

1) Eduskunta edellytti 3.12.1996, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin vuoden 1886 metsälain kumoamiseksi.

2) Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa metsälainsäädäntöön sisältyvien metsän uudistamista koskevien säännösten täytäntöönpanoa ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön kehittämiseksi niin, että mahdolliset uudistamistoiminna esiintyvät epäkohdat voidaan poistaa.

3) Eduskunta edellytti, että metsälain 10 §:ssä tarkoitettujen erityisen tärkeiden elinympäristöjen kartoitetaan viipymättä lain voimaantulon jälkeen ja niiden elinympäristöjen määrittelyssä noudatetaan tiukasti hallituksen esityksen perusteluja.

4) Eduskunta edellytti, ettei metsälain 11 §:ssä poikkeuslupamenettelyä sovelleta siten, että kestävän metsätalouden rahoituksesta hyväksytyn lain 19 §:n mukaiset tukitoimenpiteet sivuutetaan vaarantaen metsäluonnon monimuotoisuuden turvaaminen.

5) Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa kestävän metsätalouden rahoituksesta hyväksytyyn lakiin sisältyvien töiden rahoittamista koskevien säännösten täytäntöönpanoa ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön kehittämiseksi niin, että toiminna mahdollisesti esiintyvät epäkohdat voidaan poistaa. Metsätaloustoimenpiteiden suunnittelun ja toteutuksen vähimmäistason ja tarkoituksenmukaisuuden turvaamiseksi eduskunta edellyttää lisäksi, että töiden rahoittamiseen liittyviä alemmanasteisia säännöksiä ja määräyksiä valmisteltaessa erityistä huomiota kiinnitetään laatu-, taloudellisuus- ja ympäristönäkökohtien huomioon ottamiseen metsätaloustoimenpiteiden suunnittelussa ja toteuttamisessa.

6) Eduskunta edellytti, että toteutettaessa kestävän metsätalouden rahoituksesta hyväksytyn lain 9 §:n mukaista vyöhykejakoja Kemin, Keminmaan, Simon, Tervolan ja Tornion kun-

nat sijoitetaan samaan vyöhykkeeseen kuin muut Lapin läänin ja Koillismaan kunnat sekä Keitele kunta sijoitetaan toiseen vyöhykkeeseen.

7) Eduskunta edellytti, että valtion talousarvion laatimisen yhteydessä huolehditaan riittävien määrärahojen osoittamisesta metsälainsäädännön mukaisiin tarkoituksiin.

8) Eduskunta edellytti, että metsäkeskusten metsälainsäädännön uudistamisen johdosta lisäntyvät ja muuttuvat tehtävät otetaan huomioon niiden henkilövoimavaroihin vaikuttavien päätöksiä tehtäessä.

9) Eduskunta edellytti, että metsä-, ympäristö- ja työvoimaviranomaisten väliseen yhteistyöhön kiinnitetään erityistä huomiota metsälainsäädännön täytäntöönpanoa ohjattaessa ja lainsäädäntöä täytäntöön pantaessa.

Kannanotto

1) Kertomuksesta käy ilmi, että vuoden 1886 metsälain 2 luku on kumottu lailla 693/2000. Vuoden 1886 metsälaista on kumoamatta enää yksittäisiä pykäläitä, ja ne koskevat eri asioita kuin metsälain (1093/1996) säännökset. Vuoden 1886 metsälaissa on muun muassa periaatteelliset säännökset valtion metsämaasta. Kumoamatta olevat säännökset koskevat eri asioita kuin metsälain (1093/1996) säännökset. — Valiokunta katsoo, että lausuma voidaan poistaa, painottaen kuitenkin sitä, että vuoden 1886 metsälaki tulee kumota heti, kun se on mahdollista.

3) Valiokunnan saaman selvityksen mukaan yksityismetsissä tapahtuva erityisen tärkeiden elinympäristöjen kartoituksen maastotyö valmistuu eräitä Pohjois-Pohjanmaan alueita ja Ylä-Lappia lukuun ottamatta vuoden 2003 aikana. Kertomuksessa on tuotu esiin, että elinympäristöjen määrittelyssä on noudatettu tiukasti hallituksen esityksen perusteluja. — Valiokunta katsoo, että lausuma voidaan poistaa, painottaen kuitenkin sitä, että kartoitustyö tulee saattaa loppuun viipymättä.

4) Valiokunnan saaman selvityksen mukaan metsälain 11 §:n poikkeuslupamenettelyä on sovellettu selvästi harvemmin kuin metsätalouden ympäristötuen myöntämistä. Vuonna 2002 ym-

päristötukea myönnettiin 251 tapauksessa ja tukea maksettiin n. 1,7 milj. euroa. Valtioneuvosto teki 23.10.2002 periaatepäätöksen Etelä-Suomen, Oulun läänin länsiosan ja Lapin läänin lounaisosan metsien monimuotoisuuden turvaamisesta. Periaatepäätöksen mukaan erityisen tärkeiden elinympäristöjen kartoituksen päätyttyä tähän tarkoitukseen käytetyt varat siirretään täysimääräisenä ympäristötukeen. — Valiokunta katsoo, että lausuma voidaan poistaa, painottaen kuitenkin sitä, että lausumasta ilmenevä periaate tulee vastaisuudessakin ottaa huomioon.

5) Kertomuksesta käy ilmi, että vuoden 1997 aikana tehtiin kestävän metsätalouden rahoituksesta annettuun lakiin ja asetukseen muutoksia lausumassa tarkoitetun tavoitteen saavuttamiseksi. Muutokset mahdollistavat nuoren metsän hoitotöiden ja energiapuun korjuun joustavan toteutuksen sekä vähentävät muidenkin töiden hallinnointia. Rahoituspäätösten perusteeksi ja toiminnan seurantaan varten vuonna 1998 saatiin valmiiksi metsäkeskuksia varten suunnittelun ja toteutuksen laatu-, taloudellisuus- ja ympäristövaikutukset käsittävä laatujärjestelmä. Maa- ja metsätalousministeriön määräyksiä muutettiin nuoren metsän hoidon osalta vuonna 1999 siten, että töiden toteutukselle asetetut vaatimukset ja maksuperusteet vastaavat aikaisempaa paremmin käytännön toimijoiden tarpeita ja helpottavat hallinnointia. Valtioneuvoston asetus kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun asetuksen muuttamisesta tuli voimaan 1.1.2001. Asetuksessa lisättiin valtion tukea metsänuudistamiseen erityisesti Pohjois-Suomessa ja erotettiin tien perusparannuksen rahoitus uuden tien rakentamisen rahoituksesta. Laki kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta, joka mahdollistaa työllisyystyönä tehtävän nuoren metsän hoidon ja energiapuun korjuun rahoittamisen puuntuotannon kestävyden turvaamiseen tarkoitetuilla varoilla, tuli voimaan 15.5.2001. Maa- ja metsätalousministeriön asetus kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain nojalla tehtävän suunnittelun ja puuntuotannon kestävyden turvaamiseksi tehtävien töiden rahoituksesta tuli voimaan 1.1.2002. Asetuksessa muutettiin erityisen vai-

keana pidettävän taimikonhoidon alarajaa siten, että näiden töiden rahoitus valtion tuella edistäisi näiden kohteiden toteutumista. — Valiokunta katsoo, että lausuma voidaan poistaa, painottaen kuitenkin sitä, että lausumasta ilmenevät kannanotot tulee vastaisuudessakin ottaa huomioon.

6) Kertomuksesta käy ilmi, että kestävän metsätalouden rahoituksesta 30.12.1996 annetussa asetuksessa on tukivähyhykkeissä otettu huomioon eduskunnan lausuma lukuun ottamatta Keitelelen kuntaa, joka on sijoitettu 1. tukivähyhykkeeseen samoin kuin Pielaveden kunta. Metsätalouden harjoittamisen edellytyksiltään Keitelellä vastaavat kunnat on sijoitettu 1. tukivähyhykkeeseen. — Valiokunta katsoo, että lausuma voidaan poistaa.

9) Kertomuksessa on selostettu lausumaan liittyviä toimia. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on lisäksi tuotu esiin valtioneuvoston 23.10.2002 tekemän periaatepäätöksen (Toimintaohjelma Etelä-Suomen, Oulun läänin länsiosan ja Lapin läänin lounaisosan metsien monimuotoisuuden turvaamisesta) merkitys viranomaisten välisen yhteistyön lisäämisen kannalta. — Valiokunta katsoo, että lausuma voidaan poistaa, painottaen kuitenkin sitä, että yhteistyöhön tulee vastaisuudessakin kiinnittää erityistä huomiota.

Metsänhoitoyhdistysten toiminta puukaupassa

(HE 171/1997 vp, maa- ja metsätalousvaliokunta)

1) Eduskunta edellytti 16.6.1998, että hallitus seuraa metsänhoitoyhdistysten toimintaa puukaupassa sääntelevien säännösten soveltamista ja vaikutuksia erityisesti energiapuun ja pienyrityksille toimitettavan puun osalta ja ryhtyy tarvittaessa toimiin säännösten muuttamiseksi.

2) Eduskunta edellytti, että lain puukauppaa koskevia säännöksiä täytäntöön pantaessa pidetään riittävänä, että metsänhoitoyhdistyksellä on kirjallinen valtuutus siinä vaiheessa, kun omistusoikeus puuerään siirtyy puun ostajalle.

Kannanotto

1 ja 2) Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tietoon ei ole tullut metsänhoitoyhdistysten puukaupallista toimivaltaa koskevia häiriöitä. Lisäksi yhdistyksiin kohdistuvaa viranomaisvalvontaa yhdenmukaistamaan on laadittu myös puukaupallista toimintaa koskeva valvontamalli. — Valiokunta katsoo, että lausumat voidaan poistaa.

Yhteenveto

Valiokunta toteaa, että kertomuksesta voidaan poistaa seuraavat lausumat:

— Eläinsuojelulaki (HE 36/1995 vp, maa- ja metsätalousvaliokunta); kaikki lausumat.

— Metsälaki ja laki kestävän metsätalouden rahoituksesta (HE 63/1996 vp, maa- ja metsätalousvaliokunta); lausumat 1, 3—6 ja 9.

— Metsänhoitoyhdistysten toiminta puukaupassa (HE 171/1997 vp, maa- ja metsätalousvaliokunta); kummatkin lausumat.

Lausunto

Lausuntonaan maa- ja metsätalousvaliokunta esittää,

että perustuslakivaliokunta mietintöönsä laatiessaan ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 16 päivänä syyskuuta 2003

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Sirkka-Liisa Anttila /kesk
vpj. Harry Wallin /sd
jäs. Nils-Anders Granvik /r
Pertti Hemmilä /kok
Matti Kauppila /vas
Esko Kiviranta /kesk
Katri Komi /kesk
Risto Kuisma /sd
Lauri Kähkönen /sd

Esa Lahtela /sd
Minna Lintonen /sd
Eero Lämsä /kesk
Reijo Paajanen /kok
Erkki Pulliainen /vihr
Kimmo Tiilikainen /kesk
Pekka Vilkuna /kesk (osittain)
Lasse Virén /kok
vjäs. Unto Valpas /vas (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Antaessaan perustuslakivaliokunnalle lausuntoa hallituksen toimenpidekertomuksesta vuodelta 2002 maa- ja metsätalousvaliokunta ryhtyi ehdottamaan sellaisten lausumien poistamista sellaisin perustein, etten voi toisaalta tällaista politiikantekoa ja toisaalta tapahtumien edelle kiihottamista millään hyväksyä. Kertaakaan 16,5 eduskuntavuoden aikana tällaista politiikantekoa ei ole kukaan edes keksinyt ehdottaa. Tämän vuoksi valiokunnassa ajaututtiin äänestykseen.

Eriävänä mielipiteenäni totean, ettei seuraavien lausumien poistamista olisi tullut ehdottaa. Suorastaan käsittämättömänä pidän, että periaatteellista merkitystä omaavat, hyvin ajankohtaiset lausumat ehdotetaan poistettaviksi, mutta samalla ikään kuin omantunnon tyyntymiseksi heitetään perusteluihin virke, jonka mukaan samoja periaatteita pitäisi kuitenkin noudattaa.

Eläinsuojelulaki

1) Lausuma olisi tullut säilyttää, koska juuri tästä asiasta on tulossa EU:n direktiivi. Pohjana

olisi tullut säilyttää lausuma, jonka eduskunnan täysistunto on yksimielisesti hyväksynyt.

2) Lausuman mukainen lainsäädäntöprosessi on kesken. Vastikään työryhmä on jättänyt oman ehdotuksensa. Tässäkin olisi tullut säilyttää taustana eduskunnan yksimielisesti hyväksymä lausuma poliittisesti hyvin arassa asiassa.

4) Lausuma olisi tullut niinikään säilyttää. Jo ministeriön perustelujen mukaan oikea ajankoh- ta lausuman poistamiseen olisi tullut vuoden 2006 jälkeen.

Metsälaki

3) Lausuma olisi tullut säilyttää, koska ko. kartoitustyö on kesken ministeriön selvityksenkin mukaan.

4) Lausuma olisi periaatteellisesti tärkeänä ja käytännön työssä voimakkaasti ohjaavana tullut säilyttää.

5) Lausuma olisi tullut samoin perustein kuin lausuma 4):kin säilyttää.

Helsingissä 16 päivänä syyskuuta 2003

Erkki Pulliainen /vihr